

ביאורים

199 - ט - עשר קושיות מן המקרא על נצחיות התורה.

מהדורת אור עציון

לאחר ששללנו את כל הסברות שנאמרו לעיל, יש להתמודד עם עוד קושיות מן המקרא המעידות לכאורה שחלו שינויים בתורה:

קושיה ראשונה - קין והבל התחננו עם אחיותיהם שהרי לא היו בעולם עוד נשים, ואחר כך אסרה התורה להתחתן עם אחיות, וכמו שהתורה השתנתה פעם, כך יש אפשרות שהיא תשתנה גם בעתיד. אך אין זו קושיה שהרי גם בתחילה היה אסור להתחתן עם אחיות, אלא שאצל בני האדם הראשון לא הייתה אף אישה אחרת בעולם חוץ מן האחיות שלהם ולכן הם היו חייבים להתחתן איתן, והתרת הנישואין עם אחיות הייתה מעין הוראת שעה.

²⁰⁰ והראיה לדבר שגם לפני מתן תורה היו אסורים נישואין עם אחיות היא שכאשר אברהם הולך אל מצרים בגלל הרעב בארץ הוא פונה לאשתו ואומר לה (בראשית יב, ג): "אמרי נא אחותי את", וכאשר תאמרי זאת אחותי הם יבינו שאנו לא נשואים שהרי אסור לאדם להתחתן עם אחותו, וכשירצו לקחת אותך לפרעה הם לא יהרגו אותי מפני שאינני בעלך.

בהבנה זו של רבנו ישנו חידוש משום שההבנה הפשוטה של הפסוק הזה הוא: 'אמרי בבקשה שאת לא אשת', ובאותה מידה ששרה אמרה שהיא אחות אברהם היא הייתה יכולה לומר שהיא אחייניתו או קרובת משפחה אחרת, העיקר שלא תאמר שהיא אשתו, אולם לפי רבנו היא הייתה צריכה לומר דווקא שהיא אחותו וממילא היא אינה יכולה להיות אשתו, מפני שאסור לאדם להתחתן עם אחותו.

²⁰¹ אם כן, קין והבל שלא היו להם אפשרויות נוספות עם מי להתחתן, התחננו עם אחיותיהן, מה שאין כן לאחר מכן כשבני האדם התרבו בארץ ונוצרו אפשרויות נוספות לנישואין אסור לאדם להתחתן עם אחותו. אין זה מראה על ביטול התורה, מפני שהדבר דומה לאדם המחויב לצום והוא חולה, ולכן הוא אוכל - הוא אינו מבטל את הצום אלא אוכל מפני ההכרח שאם לא יאכל הוא עלול למות, וכן אדם הנמצא במדבר - מקום בו אין אוכל, ואוכל נבלות שאין זה ביטול התורה.

²⁰² **קושיה שניה** - לאחר שקין הרג את הבל העונש שהוא קבל היה (בראשית ד, יב): "נע ונד תהיה בארץ", ואילו בהמשך התורה נאמר שעונשו של אדם ההורג את חברו הוא מות - וזו סתירה וביטול התורה. אולם גם קושיה זו אינה נכונה, מפני שהמשפט צריך להיעשות על ידי שני עדים ושופט, ואצל קין לא היו שני עדים ושופט ולכן הוא לא נענש במות, אבל כבר בימי נח נאמר בתורה (שם ט, ו): "שפך דם האדם באדם דמו ישפך".

²⁰³ **קושיה שלישית** - בתחילה היה יכול כל אדם להקריב קרבנות לה', ובהמשך אסרה התורה את ההקרבה על כולם וצותה רק את אהרון ובניו להקריב, והרי זהו ביטולה של תורה? אולם גם הבנה זו בטעות יסודה, משום שגם בתחילה לא כל אדם היה יכול להקריב קרבנות אלא רק אדם חשוב כאהרון, והסתייגות זו נשארה גם אחר כך - אסור לאדם פשוט להקריב קרבנות, אלא רק לכהנים.

²⁰⁴ **קושיה רביעית** - אחר שאסרו את שאר המלאכות בשבת התירו את הקרבת הקרבנות, והרי יש כאן ביטול מצוה? אך באמת קושיה זו עושה ההפך ממטרתה - היא מחזקת את נצחיות התורה, מפני שאף שה' נתן לנו את השבת והוא לא ביטל שתי מצוות שהיו עוד לפניו - קרבן ומילה, לכן הוא השאיר את הקרבת הקרבנות ואת ברית המילה כמות שהיו ולא ביטל אותן מפאת שבת.

ט-199 וְאַחֲרֵי אֵלֶּה הַמִּצְוֹת מִצְוֹתֵי לֵהֶם סְפָקוֹת מִן הַמִּקְרָא, הֵם חוֹשְׁבִים שֶׁיֵּרְאוּ מִהֶם נְשִׂיאת אֲחִיות בְּטוֹל צְוִי וְהַזְהָרָה, וְהֵם רַבִּים וְאֶשֶׁר נִלְוָה אֲלֵיהֶם יוֹתֵר בָּהֶם, אֲבָל סְמֻכְתֵּי מִהֶם עַל עֶשֶׂר שְׁאֵלוֹת, וְכֵּן שֶׁבָּא מִזִּזְלָתָם יִתְבַּטֵּל בָּהֶם הַקּוּרָא אֶת סְפָרֵי זֶה כִּי יִגְלוּ לוֹ אֶפְנֵי הַטְּעוֹת בָּהֶם וְהַסְּבָרָא אֶשֶׁר סִבְרוּ בָּהֶם. וְתַחֲלָתָהּ לְקִיחַת בְּנֵי אָדָם אֶת אֲחִיּוֹתֵיהֶם וְאֹמְרִים זֶה בְּטוֹל, וְאִין זֶה בְּטוֹל אֲבָל הוּא לְצַרְף. ²⁰⁰ כִּי אֲנַחְנוּ חוֹשְׁבִים שֶׁהָאֲחוֹת מְנוּעָה קִדְּם מִשָּׁה, כְּמוֹ שֶׁמִּצְוֵנו אֲבָרְהָם אֹמֵר לְשָׂרָה (בראשית יב, ג) אֲמָרִי נָא אֲחֹתִי אֵת. ²⁰¹ אֲבָל לְקִיחַת בְּנֵי אָדָם אֶת אֲחִיּוֹתֵיהֶם הִיָּה בְּעֵבוֹר הַהֲכָרַח, כִּי לֹא הִיָּה מִן הַמִּדְבָּרִים וְזִלְתָם, וְכֹאֲשֶׁר רָחַב הַזְּרַע וְנִפְסְקָה אֲמַתְלַת הַהֲכָרַח לְמִי שֶׁעָשָׂה זֶה, כְּמִי שֶׁיֵּאֱכַל בְּיוֹם הַצּוּם בְּחֵלְיוֹ, וְכֹאֲשֶׁר יִרְפָּא תְּפִסֵּק אֲמַתְלַתוֹ, וְכִּי שֶׁיֵּאֱכַל הַמֹּתֶה בְּמִדְבָּר, וְכֹאֲשֶׁר יִמְצָא זִלְתָּהּ תְּסוּר הַאֲמַתְלָה.

²⁰² וְהַשְּׂנִית דָּן עַל קִין בְּעֵבוֹר הַרְגוֹ הַבֵּל נִד וְנֵע בְּלִבָּד, וְדָן אַחֲרָי כֵּן בְּהַרְיָגָה כָּל רוֹצֵחַ. וְזֶה גַם כֵּן אֵינְנוּ בְּטוֹל, כִּי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא צִוָּה לְהַרְגֵּ אֶת הַרוֹצֵחַ כִּי אִם בְּדִין וְעֵדִים, וְכִיּוֹן שֶׁלֹּא נִמְצָא זֶה בְּעַת הַרוּג קִין אֶת הַבֵּל לֹא נִתְחַיַּב הַרְגֵּ אֶךְ עָנְשׁוּ בְּזִלְתוֹ, הֲלֹא תִרְאֶה שֶׁאָמַר לְנָח (בראשית ט, ט) שֶׁפָּךְ דָּם הָאָדָם בְּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפָּךְ.

²⁰³ וְהַשְּׁלִישִׁית מִה שֶׁצִּוָּה בְּקִרְבָּן כָּל אָדָם, אַחַר כֵּן מְנַעַם כָּלם חוּץ מֵאֲהֲרֹן וּבְנָיו. וְזֶה גַם כֵּן אֵינְנוּ בְּטוֹל, כִּי אִין הַפְּתוּב אֹמֵר שֶׁכָּל בְּנֵי אָדָם הַעֲמִידוּ לְהַקְרִיב, אֲבָל הִיָּה מְקַרֵּיב קִדְּם אַהֲרֹן מִי שֶׁהָיָה מְעַמְדֵּם בְּכֹמוֹ מְקוֹמוֹ, אֲבָל זִלְתָּהּ הַמְעַמְדֵּם לֹא הִיָּה לוֹ לְהַקְרִיב קִדְּם בְּחִירַת אַהֲרֹן וְלֹא אַחַר בְּחִירַתוֹ.

²⁰⁴ וְהַרְבִּיעִית הַקְרַבַּת הַקְרַבָּן בְּשַׁבָּת, אַחַר אֲסוּר הַמְעַשָּׂה בּוֹ. וְזֶה גַם כֵּן אֵינְנוּ בְּטוֹל, אֲבָל הוּא מְמַה שֶׁמִּצְוֵנו דְּחוֹת בְּטוֹל כִּי הַקְרַבָּן הִיָּתָה קִדְּם מִצְוֹת הַשַּׁבָּת, וְלֹא יִתְכַּן שֶׁתִּמְנַעְנָה מִצְוֹת הַשַּׁבָּת, וְהִיָּה זֶה בְּטוֹל, וְאֶסְרָה שֶׁאֵר הַמְעַשִּׂים חוּץ מִן הַקְרַבָּן וְהַמִּילָה הַקְדוּמִים לָהּ.

בחירת הכהונה להקרבת הקורבנות

קרבן בשבת

לָהֶם - למכחישים נצחיות התורה. **מִזִּזְלָתָם** - שאלות נוספות מפסוקים אחרים. **יִתְבַּטֵּל** - יבטל אותם. **מְנוּעָה** - אסורה. **הַמִּדְבָּרִים וְזִלְתָם** - לא היו עוד נשים שהיו יכולים להינשא להן מלבד אחיותיהם. **רָחַב הַזְּרַע** - גדלה האנושות. **אֲמַתְלַת** - סיבת. **הַמֹּתֶה** - נבלה. **בְּזִלְתוֹ** - בעונש אחר. **כָּל אָדָם** - יכול להקריב. **אֲבָל** - אלא. **מְעַמְדֵּם** - מדרגה. **זִלְתָּהּ הַמְעַמְדֵּם** - מי שאינו ראוי לכך. **מֵאֲמִיץ** - מחזק.

